

Leerdam-West: "Op eigen kracht vooruit komen"

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3	Intermezzo: Leerdam-West als sterk merk	22
2. Vraagstelling en aanpak	4	6. Strategie en besturing	25
2.1. Vraagstelling	4	6.1. Modernisering van de wijk	25
2.2. Aanpak	4	6.2. Besturing van de wijk	25
Intermezzo: wat betekent 'vooruit- komen' voor de wijk Leerdam-West?	5	7. Bijdrage West aan Leerdam	27
3. De wijk Leerdam-West	8	Bijlagen	28
4. Transformatie Leerdam-West	9	1: Geïnterviewden en deelnemers bijeenkomst	28
4.1. Inleiding	9	2: Gebruikte literatuur	30
4.2. Stichting van de glasfabriek	9		
4.3. Werken in 'De Hut'	10		
4.4. Wonen bij de glasfabriek	10		
4.5. Grootschalig uitbreiden, sloop en nieuwbouw	11		
Intermezzo: wat voor soort familie is Leerdam-West?	13		
5. Identiteit Leerdam-West	16		
5.1. Inleiding	16		
5.2. Kernkwaliteiten	16		
5.3. Kernwaarden	18		
5.4. Toekomstbelofte	20		
5.5. Leerdam-West een sterk merk: Levis	20		

1. Inleiding

De gemeente Leerdam en de woningcorporatie Kleurrijk Wonen hebben afgelopen jaren veel geïnvesteerd in de wijk Leerdam-West. Het is een multiculturele wijk, met veel voorzieningen en een aantal uitgevoerde en op stapel staande herstructureringsprojecten.

Door alle investeringen is in Leerdam-West veel ten positieve gekeerd. Het gevoel bestaat echter dat dit onvoldoende bekend is, en het imago van de wijk niet navenant is mee gegroeid en verbeterd.

De gemeente Leerdam zoekt wegen om dit aan te pakken. Ze wil dit onder andere doen door aansluiting te zoeken bij de identiteit van de wijk Leerdam-West.

2. Vraagstelling en aanpak

2.1. Vraagstelling

De gemeente Leerdam wil weten wat de identiteit van de wijk Leerdam-West is. Ze vroeg Kars Advies deze identiteit te formuleren, op basis van input van bewoners, ondernemers en professionals die in de wijk actief zijn.

De geformuleerde identiteit wordt later gebruikt als onderlegger en inspiratiebron voor de (externe) communicatie met en over de wijk, en voor de positionering van de wijk ten opzichte van andere wijken in Leerdam en de regio.

Het vanuit de geformuleerde identiteit komen tot een door alle *stakeholders* gedragen visie op Leerdam-West, met uitvoeringsprogramma, maakt geen onderdeel uit van de opdracht.

2.2. Aanpak

De aanpak bestond uit drie fasen. De eerste fase bestond uit kijken in de wijk, het bestuderen van aanwezige documentatie, en het voeren van individuele gesprekken met diverse bewoners en professionals. Daarnaast is er een focusgroep-

gesprek gehouden over 'wonen in West' met een tiental bewoners.

De tweede fase bestond uit een bijeenkomst op 26 november 2012 met ongeveer 25 bewoners – waaronder een vijftal jongeren - en professionals, woonachtig en/of werkzaam in Leerdam-West.

Aan de aanwezigen werden vragen gesteld over het leven in de wijk. De vragen werden in groepjes bediscussieerd en leidden tot een tekening, besteld bij de aanwezige professionele (snel)tekenaars. De opbrengst aan tekeningen vindt u als intermezzo's in deze rapportage.

Op de bijeenkomst waren beleidsmakers van gemeente en woningcorporatie Kleurrijk Wonen verenigd aan de 'beleidstafel'. Hun tekeningen – gemaakt vanuit professioneel oogpunt – zijn steeds als laatste opgenomen in elk van de drie katernen (intermezzo's).

De derde fase bestond uit het maken van deze eindrapportage, waarbij een eerste concept werd getoetst met enkele bewoners. In het bijzonder is nog gesproken met vier bestuursleden van de Molukse stichting *Masa Depan* ("De Toekomst").

Wat betekent 'vooruitkomen' voor de wijk Leerdam-West?

"Ruimte, groen en nieuwbouw zijn belangrijk in de wijk. Daarnaast: opleiding, saamhorigheid en gelukkig zijn met je leven en je leefomgeving."

Wat betekent 'vooruitkomen' voor de wijk Leerdam-West?

"De wijk blijft voortdurend vooruitgaan en stevent af op een rooskleurige toekomst. De golven staan voor strubbelingen. Daar kan de wijk goed mee omgaan. Vooruitgang kan niet zonder tegenslagen. West is altijd onderweg. West is een mens: vallen en opstaan, en weer verder gaan."

Wat betekent 'vooruitkomen' voor de wijk Leerdam-West?

"Er speelt veel in de wijk, en er wordt ook veel opgelost. We doen veel activiteiten samen. Aan de Poort van West zie je de vooruitgang."

Wat betekent 'vooruitkomen' voor de wijk Leerdam-West?

"In West leven verschillende groepen naast elkaar. Iedereen kent elkaar, wat zowel positief als negatief is (roddel). Er zou meer groen moeten zijn, en meer mogelijkheid om Nederlandse les te volgen, voor mensen van buitenlandse afkomst."

Wat betekent 'vooruitkomen' voor de wijk Leerdam-West?

"De glasfabriek gaf mensen een bestaan, maar maakte ook afhankelijk. Verbreek die keten van afhankelijkheid, en behoud het goede."

3. De wijk Leerdam-West

Leerdam-West is de meest westelijke wijk van Leerdam. De wijk is helder begrensd. Aan de oostkant door de Zuid-Hollandweg/N848. Aan de zuidkant door de Linge met de Lingedijk. De noordgrens wordt gevormd door de spoorlijn Leerdam-Gorinchem. De westgrens is een meer grillige lijn die loopt tussen de bebouwing en het open weidelandschap.

Leerdam-West is een flinke wijk - de grootste van Leerdam – met circa 6300 bewoners en zo'n 2500 woningen. Het merendeel van de woningen zijn huurwoningen, grotendeels eigendom van woningcorporatie Kleurrijk Wonen.

De wijk telt verschillende buurtjes die zowel door aanwijsbare zaken als type bebouwing, historie, type bewoners, ligging en begrenzingen van elkaar zijn te onderscheiden. Ook in de beleving van bewoners bestaan deze buurtjes. Meer hierover in hoofdstuk 5.

De wijk heeft een negatieve reputatie. Dit is in groot contrast met hoe bewoners de wijk ervaren. Zij kunnen moeiteloos de kwaliteiten van de wijk

opnoemen, en het merendeel van hen woont er met veel plezier.

4. Transformatie Leerdam-West

4.1. Inleiding

Het gebied dat nu Leerdam-West heet, was eeuwenlang landbouwgrond zonder veel bebouwing. Alleen onderaan de Lingedijk lagen enkele boerderijen. De Tiendweg was een oude ontsluitingsweg richting Kedichem, zonder bebouwing erlangs. In de twee eeuwen tussen 1765 en 1965 werd het gebied volgebouwd. De stichting van de glasfabriek was sterk bepalend voor de transformatie van het gebied.

4.2. Stichting van de glasfabriek

Vanaf 1765 werd aan de Lingedijk gebouwd aan een productielocatie voor glas. Aanvankelijk voor glazen flessen, na 1875 ook voor tafelglas en hardglas. De glasfabriek(en) ontstond(en) op deze plek door een aantal factoren. De grond werd door de graaf van Leerdam gratis ter beschikking gesteld. De fabriek kreeg belastingvrijstelling. En daarnaast konden grondstoffen - zand, kalk, hout, steenkool - via de Linge worden aangevoerd, terwijl eindproducten via deze weg konden worden afgevoerd.

De vroegste glasproductie gebeurde in 'de Hut'; een houten loods, in de vorm van een soort tipi

(afbeelding). Rond 1900 werden de oude Hutten gesloopt en nieuwe stenen glasfabrieken gebouwd.

64. Deze foto toont de in 1898 (op de voorgrond) en in 1902 gebouwde glasfabrieken en de laatste nog overgebleven hut: De Haan uit 1862. Links zien we van links naar rechts de Willem III-buurt, een fabrieksgebouw, de hut De Haan en de Hanenbuurt, later genoemd Owensbuurt.
(Foto: Museum Het Oude Raadhuis, Leerdam)

Sinds 1765 hebben de glasfabrieken een ingewikkelde geschiedenis van koop, verkoop en fusies ondergaan. Anno 2013 bestaat de Leerdamse glasproductie-locatie uit drie bedrijven: een fabriek voor flessenglas, eigendom van het Amerikaanse verpakkingsconcern Owens-Illinois. Een fabriek voor tafelglas, nu eigendom van Libbey inc. En een werkplaats voor kristalglas, eigendom van De Porceleyne Fles Anno 1653, ofwel Royal Delft.

4.3. Werken in 'De Hut'

Glasproductie was een hooggeschoold ambacht. Voor de juiste samenstelling van de glasmassa, de juiste manier van stoken, de juiste hantering van het gereedschap, de juiste manier van afkoelen van het eindproduct, was veel kennis en ervaring nodig.

De meester-glasblazer stond aan de top van de hiërarchie. Ook bij de voortschrijdende mechanisatie na 1900 bleef dit lange tijd het geval. Vaders werkten met zonen, neven en andere vertrouwelingen, omdat zo het gemakkelijkst een soepele samenwerking bij het kritische productieproces werd bereikt.

De arbeidsmarkt voor glaswerkers had een (inter)nationale karakter. Duits-Lutherse, Tsjechische, Belgische, Groningse, Brabantse glasblazers werkten in Leerdam. Zo maakte Leerdam al voor de komst van Turkse glaswerkers (vanaf 1960) kennis met arbeidsmigratie.

De arbeidsomstandigheden waren beroerd. Kinderarbeid, lange werkdagen, ongezonde omstandigheden, huidwonden, slappe wangspieren, kromme houding. In dit

arbeidsklimaat kwamen ook stakingen voor (1879, 1904).

4.4. Wonen bij de glasfabriek

Aanvankelijk woonden de glaswerkers binnen de muren van de stad Leerdam, maar in de 19^e eeuw werden woningen voor arbeiders en het kader gebouwd in de buurt van de Hutten. Aanvankelijk kleinschalig - niet meer dan enkele straten - die inmiddels alweer gesloopt zijn, zoals de Hanenbuurt-Owensbuurt.

Het aantal werknemers in de fabriek groeide en ten behoeve van hun huisvesting werd de Bouwmaatschappij (1883) opgericht, later ook de Maatschappij tot exploitatie van onroerende goederen "Leerdam" (1897) en de Stichting Woningbouw Unicum (1948). Bestuursleden waren directieleden en werknemers van de glasfabriek. Pas in de jaren tachtig van de 20^e eeuw verdwijnt de bemoeienis van de fabriek met de huisvesting.

'Achter de Pijp' - vanuit de stad gezien - ontstond langzamerhand een wijk waar iedereen gelieerd was aan de glasfabriek. Arbeiderswoningen verrezen hier aan de Lingestraat, Boëtiusstraat,

De Ruyterstraat, Siemensstraat, Tulpstraat, Rozenstraat.

In enkele straatjes dwars op de Lingedijk (Laantje van Van Iperen, Lingestraat) werden vrijstaande huizen voor het hoger kader gebouwd. Direct aan de Lingedijk kwamen enkele villa's voor directeuren. In een ervan is sinds 1953 het Glasmuseum gevestigd, in 2009 uitgebreid met de ernaast gelegen villa.

Ten noorden van de Tiendweg, tegen de Zuid-Hollandweg aan, werd in 1915 de Talmastraat gebouwd door woningbouwvereniging Patrimonium. In 1914 werd ook gebouwd aan de nabijgelegen Schoolstraat, door woningbouwvereniging Volkshuisvesting. Deze droeg het complex in 1919 over aan Patrimonium. Het geheel staat nog steeds bekend als 'de Patrimoniumbuurt'.

Juist deze oudste straten met arbeiderswoningen zijn inmiddels gesloopt, of er zijn sloop/nieuwbouwplannen in voorbereiding.

Vanaf 1850 werd ook langs de Tiendweg gebouwd: vrijstaande huizen, kleine rijtjes, een algemene begraafplaats met gebouwen (1914),

een openbare lagere school (1929) en winkels. Aan de Tiendweg heeft lange tijd 'Ons Huis' gestaan, een arbeidersgebouw met bibliotheek en vergaderzalen. Hier konden aan de glasfabriek gelieerde verenigingen op het gebied van ontspanning en cursussen terecht.

4.5. Grootschalig uitbreiden, slopen en nieuwbouw

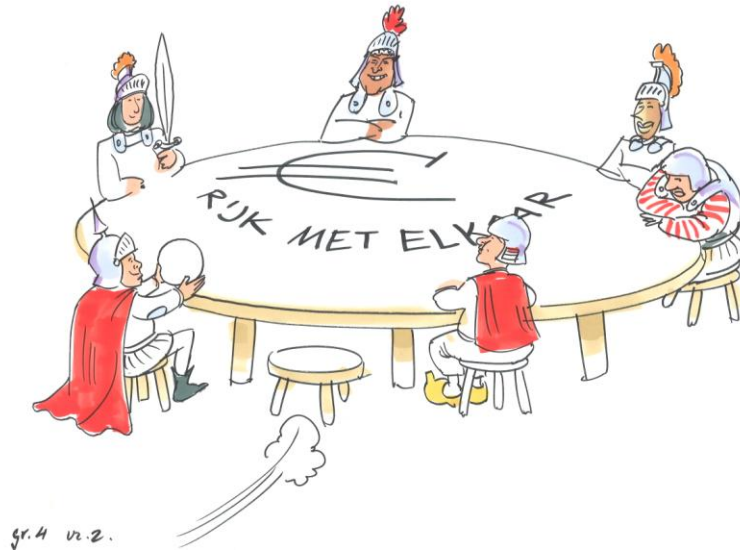
In de periode 1950-1980 werd het gebied ten noorden van de Tiendweg grootschalig bebouwd met woningen van allerlei type, eengezinswoningen, portiekflats, lage galerijflats, en twee hoge flats: Castor- en Polluxflat. De centrale plek in de wijk werd het Europaplein, met winkels en de Pauluskerk.

Een speciale plek neemt de Molukse wijk in: een wijk met 112 woningen aan de uiterste noordwestrand van de wijk. In 1961/1962 werden de huizen betrokken door ex-KNIL-militairen die tien jaar eerder gerepatriëerd werden. De Molukse wijk had een eigen kerkgebouw, later vervangen door de huidige Silokerk. Het wijkgebouw speelde en speelt een belangrijke rol in vieringen en voor verenigingen op het gebied van muziek, dans, zang, spel.

In de periode 1992-1996 werd de Molukse wijk gerenoveerd, en na afloop werden de woningen overgedragen van Domeinen aan de lokale woningcorporatie, inmiddels Kleurrijk Wonen. In de Leerdamse huisvestingsverordening staat dat mensen van Molukse afkomst voorrang krijgen bij toewijzing van vrijkomende woningen in de Molukse wijk.

De wijk kent enkele uitgevoerde sloop/nieuwbouwprojecten: Koreawijk (nu Raadsliedenbuurt), Emmazorg, M3, Poort van West. Tevens zijn enkele projecten in voorbereiding: Schoolstraat/Talmastraat, Siemensstraat/Tulpstraat, uitbreiding winkels Europaplein. Tenslotte bestaan er plannen voor een nieuwe wijk (Broekgraaf) pal ten westen van Leerdam-West, waar de komende jaren in bescheiden tempo gebouwd zal gaan worden.

Wat voor soort familie is Leerdam-West?

"Geen familie, maar 'een verbond': de ridders van de ronde tafel. Het Europaplein is het centrale punt, waar de leden elkaar ontmoeten. Een Turkse ridder met hoofddoek, een Molukse ridder, een ridder op klompen, een vrijbouter die net even weg is."

Wat voor soort familie is Leerdam-West?

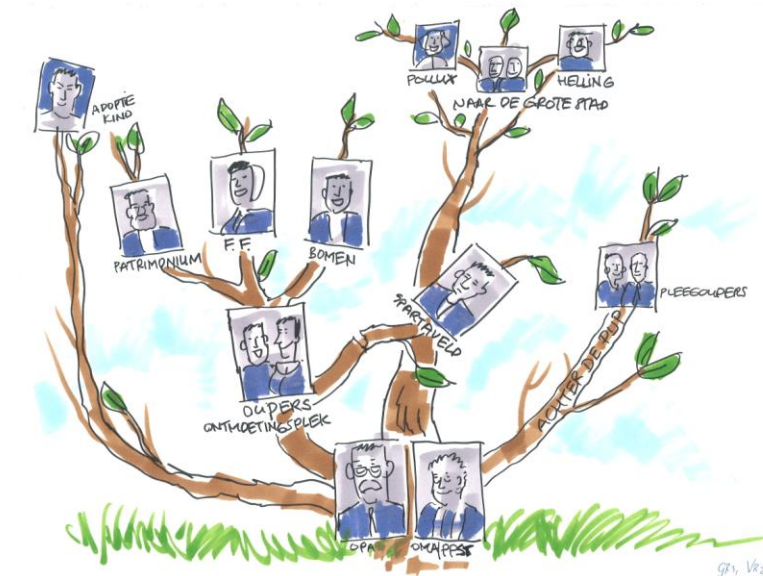
"West telt veel buurtjes. Spartaveld heeft twee gezichten, het is een eeneijige tweeling. De Raadsliedenbuurt is net ter wereld. De Hellingbaan is los zand. De Glashof voelt zich verheven. Maar de buurtbewoners ontmoeten elkaar wel; de familiedagen zijn op het Europaplein."

Wat voor soort familie is Leerdam-West?

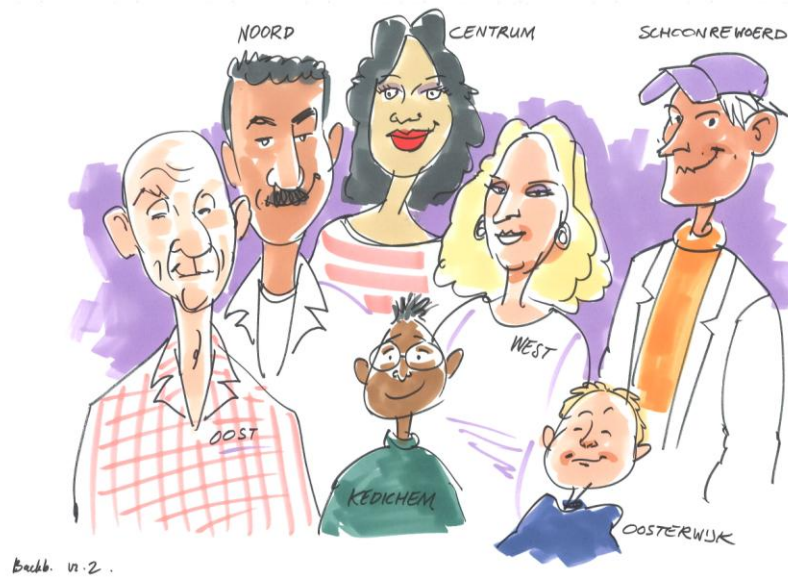
"Groepjes Turken, Molukkers en Nederlanders op het Europaplein, waar een kerk en ook een moskee staat."

Wat voor soort familie is Leerdam-West?

"West kent een stuk of 13 buurtjes. School- en Talmastraat zijn opa en oma; ze vallen van ouderdom bijna uit elkaar. De Molukse wijk is het adoptiekind. Spartaveld is een buitenbeentje, deels verkocht. Alle kinderen hebben contact met elkaar, al worden de verbanden losser."

Wat voor soort familie is Leerdam?

*"Oost is een brave opa. Noord is een forenzenwijk.
'Centrum' is eigenzinnig en cultureel. West is als een
huismoeder; werkt niet, is verbindend, zowel thuis als in de
buurt."*

5. Identiteit Leerdam-West

5.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de identiteit van de wijk Leerdam-West beschreven. Deze identiteit is het resultaat van het vooronderzoek en de bijeenkomst die is gehouden.

De geformuleerde identiteit bestaat uit:

- De vijf huidige en gewenste kernkwaliteiten;
- De zes huidige en gewenste kernwaarden;
- De toekomstbelofte.

5.2. Kernkwaliteiten

Het onderzoek en de bijeenkomst leidde tot het formuleren van de volgende vijf kernkwaliteiten.

Glasfabriek	Organisatiekracht	Voorzieningen	Buurt- en sociale differentiatie	Nieuwbouw	Jeugd-vriendelijk
--------------------	--------------------------	----------------------	---	------------------	--------------------------

Glasfabriek

De Glasfabriek staat aan de oorsprong van wat de wijk Leerdam-West nu is. Het heeft buurten als "Achter de pijp" voortgebracht, waarin de arbeiders van de fabriek waren gehuisvest. Nog steeds wonen er veel (oud-)werknemers van de

fabriek. "Het glas staat dichtbij de mensen en de wijk."

Ten opzichte van de fabriek bestaat een haat-liefde-verhouding. Aan de ene kant zijn bewoners trots op wat de glasfabriek heeft voortgebracht, aan de andere kant bestaat er afkeer vanwege het zware werk wat moest worden verricht en de 'knechting' waarmee dit gepaard ging. "Ik mocht vroeger niet in de fabriek gaan werken."

De dominantie van de glasfabriek is inmiddels sterk afgenomen. De fabriek is geautomatiseerd en kent nu veel MBO-functies. Ook in aantallen werknemers verloor de fabriek zijn dominerende rol t.o.v. zijn omgeving.

Organisatiekracht

De wijk Leerdam-West heeft veel organisatiekracht. In de wijk zijn veel verenigingen en actieve vrijwilligers. Er worden veel sociale activiteiten in de wijk georganiseerd. Belangrijk is de voetbalvereniging Leerdam Sport, en de Wijkvereniging, met het verenigingsgebouw op Westend. Van recenter datum zijn de activiteiten van het project *Mensen maken de wijk*, met Eetse, Schaatse, Sportse, Kijkse, etc.

Voorzieningen

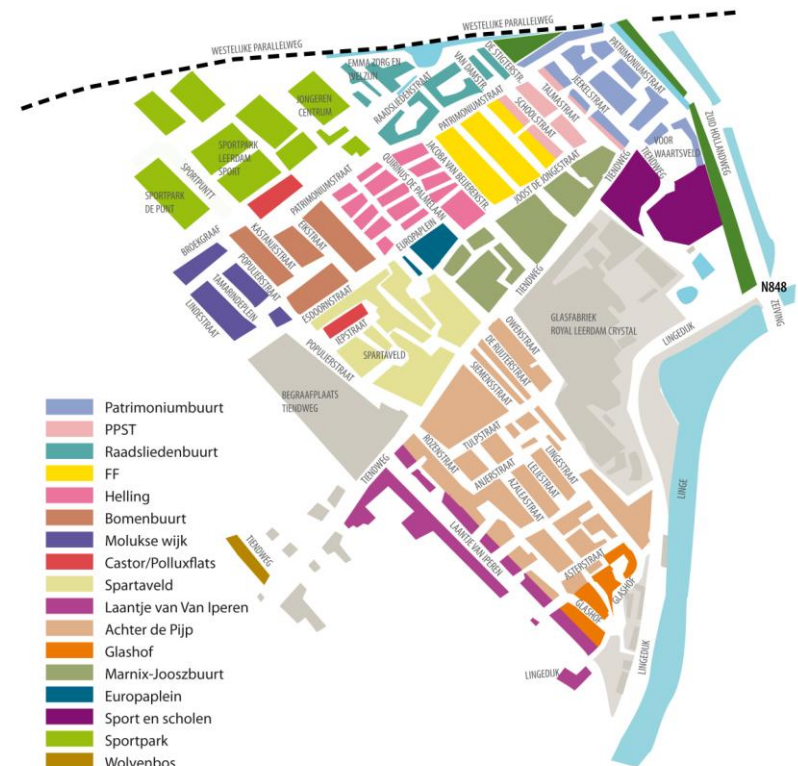
Er zijn relatief veel voorzieningen in de wijk aanwezig, zoals gebedsruimten (moskeeën, Pauluskerk, Silokerk), scholen (drie basisscholen en de VMBO-afdeling van het Heerenlanden College), winkels, sportvoorzieningen (voetbalvelden, zwembad, sporthal, fitness), zorgvoorzieningen (Emmazorg, Poort van West) en jongerencentrum M3. "In West hoef je de wijk niet uit; alles is er."

Buurt- en sociale differentiatie

Er zijn veel verschillende buurten in de wijk Leerdam-West (zie afbeelding). Daarbij is sprake van een verschil in sociale samenstelling, woningtypologie en historie. De sociale mix in Leerdam-West wordt als positief ervaren. "De verhoudingen zijn *close*; ook rond het Europaplein zijn de verhoudingen goed."

De sociale differentiatie is echter niet één-op-één gelijk aan de buurtdifferentiatie. Het wonen en leven vindt voor een deel plaats binnen de eigen kring, zoals in de verschillende Turkse groeperingen en de Molukse gemeenschap. "Groepen leven hier in vrede langs elkaar heen." "Op veel plekken staan mensen voor elkaar klaar. Dat hangt wel van het blok af." "In de

Hellingbaanflats wonen geen blijvertjes." "Ik kwam na mijn scheiding in West terecht, en ineens woonde ik niet meer anoniem."

Afbeelding: mogelijke buurtindeling Leerdam-West, naar beleving bewoners

Nieuwbouw

Bewoners zien de gerealiseerde en geplande nieuwbouw van woningen en winkels in de wijk (Raadsliedenbuurt, Emmazorg, Poort van West, winkels Europaplein) als een belangrijke kwaliteit. Voor wat betreft de toekomst is verdergaande en geleidelijke modernisering door middel van nieuwbouw, renovatie en herinrichting van de openbare ruimte, en een groenere wijk belangrijk.

'Jeugdvriendelijk'

De wijk West telt voorzieningen die specifiek voor jeugd en jongeren belangrijk zijn, zoals jongerencentrum M3, Leerdam Sport, zwembad, sporthal, de VMBO-afdeling van het Heerenlanden College. Voorzieningen en activiteiten, gericht op jeugd en jongeren kunnen in de toekomst verder verstrekt worden.

Bij de aanstaande sloop/nieuwbouwprojecten is het tegelijk kindvriendelijk maken van de openbare ruimte een belangrijke wens van bewoners.

5.3. Kernwaarden

De huidige en deels gewenste kernwaarden van Leerdam-West zijn:

Vooruitkomen	Samen doen	Vertrouwd	Praktisch	Bij de tijd	Zelfbewust
--------------	------------	-----------	-----------	-------------	------------

Vooruitkomen

Vooruitkomen is een belangrijke waarde van de wijk. Vooruitkomen wat betreft persoonlijke groei, opleiding, werk, financiële situatie, etc. Daarbij moeten soms weerstanden en stagnaties worden overwonnen en doorbroken. Dat gaat niet vanzelf. Daardoor is de wijk voortdurend in beweging.

"Vooruitkomen: sommige mensen weten niet hoe je dat aanpakt." "Geloven in jezelf is de basis, anders bereik je niks." "Door veel met Nederlandse vrienden om te gaan leerde ik veel bij. Zo kwam ik zelf over de taalbarrière heen."

Samen doen

Activiteiten samen in de wijk doen is belangrijk. Er worden veel gemeenschappelijke activiteiten georganiseerd door bewoners en verenigingen. Het 'samen doen' zorgt voor het levendige karakter van de wijk. Zeker als je dat vergelijkt met andere wijken in Leerdam.

"In Noord is het stil; daar ben je alleen. In West niet."

"Sport is de verbindende factor in de wijk."

"Ik voel me in West op mijn gemak. Als er iets is gebeurd, dan loopt er altijd wel iemand voorbij aan wie je je verhaal kwijt kan."

Een deel van de bewoners hecht eraan activiteiten per buurt te organiseren, bijvoorbeeld binnen het verband van buurtbeheergroepen of 'de eigen kring'. Anderen leggen meer de nadruk op activiteiten die open staan voor iedereen in de wijk Leerdam-West.

Veel activiteiten worden bedacht door vrijwilligers die ten zuiden van de Tiendweg - 'Achter de Pijp' - wonen. Hun activiteiten worden zichtbaar ten noorden van de Tiendweg, op Westend en het Europaplein. "Europaplein doet altijd mee."

Voor veel bewoners is Leerdam-West een vertrouwde wijk. Je kent je wijk; je familie en vrienden wonen er, je bent vertrouwd met de routines, de rituelen en de plekken.

"Het is fijn opgroeien in de Molukse wijk: veilig en je kunt overal binnenlopen."

"De Molukse wijk moet blijven. Via de wijk geef ik mijn kinderen een stukje van onze geschiedenis mee."

"Ik heb hier mijn vrienden- en kennissenkring vergroot."

Praktisch

Bewoners zijn praktisch in meerdere opzichten. Praktisch in de zin van handig dingen doen, maar ook in de zin van pragmatisch en realistisch. Het leven wordt genomen zoals het is. Het accepteren van en reageren op wat er op je afkomt, lijkt een diepgeworteld patroon en doorleefde kernwaarde. "West is een mens: vallen en opstaan, en ook steeds weer verder gaan."

Bij de tijd

De gewenste uitstraling van de wijk is die van een wijk die 'bij de tijd' is. Een geleidelijke modernisering geeft de wijk een nieuw jasje, waarbij tegelijk de waarde 'vertrouwd met de wijk' wordt gerespecteerd.

"We moeten niet alles innoveren; sommige herkenbare dingen in de wijk moeten blijven."

Modernisering geeft tevens een nieuwe invulling aan 'hoe vooruit te komen' in een wereld waarin niet alleen een diploma belangrijk is, maar tevens persoonlijke en communicatieve vaardigheden,

netwerken, hantering van sociale media, etc.

“Stichting Ledusa wil wat betekenen voor jongeren met een taalachterstand. We brengen jongeren ook in contact met grote werkgevers.”

Zelfbewust

Leerdam-West is een wijk met veel organisatiekracht. Het is een wijk van ‘doeners’ met veel realisme en acceptatievermogen. De ‘besturing’ van de wijk lijkt echter van buiten te komen. Wat dat betreft lijkt het op een restant van de cultuur tussen de glasblazers en de ontwerpers in de fabriek.

Vooruitkomen en modernisering van de wijk vraagt om zelfbewust handelen, waarbij de denkers en de doeners de handen ineen slaan, en kijken naar de langere termijn. Dit is geen gemakkelijke opgave omdat een langdurig bestaand patroon van onderschikking-bovenschikking moet worden doorbroken.

“Jarenlang was er geen aandacht voor West. Nu is er bijna een overkill.”

“Naar mijn idee is West overbeprept.”

5.4. Toekomstbelofte

De toekomstbelofte van de wijk aan zichzelf en aan de toekomstige bewoners en bedrijven gaat in de kern over vooruitkomen en modernisering door zelfbewust handelen. De toekomstbelofte luidt dan ook:

“Leerdam-West: op eigen kracht vooruit komen”

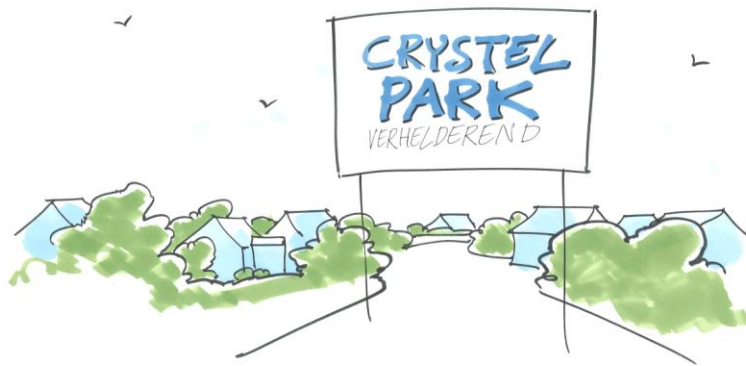
Vooruit komen is een belangrijk thema in de wijk. Jongeren geven aan graag hun diploma te willen halen. (Turkse) ouders sporen hun kinderen aan tot prestaties. Sommige jongeren stromen direct door naar HBO en universiteit. Anderen stapelen diploma’s: MBO, HBO, universiteit. Dit stapelen vervult een belangrijke rol in het vooruitkomen.

Natuurlijk lukt het niet iedereen. In de oude vriendengroepen van de basisschool zitten zowel jongeren die de universiteit bezoeken, als jongeren die school vroegtijdig zonder diploma hebben verlaten. Hierdoor zouden de verschillen in de wijk in de nabije toekomst groter kunnen gaan worden. Regelmatig komt het ook voor dat wie ‘stabiel succesvol’ is, verhuist naar een andere wijk in Leerdam, met name Noord.

De route naar vooruit komen loopt niet altijd via diploma's en betaald werk. Er zijn genoeg mensen in de wijk voor wie vrijwilligerswerk een belangrijke manier is om vooruit te komen. Zij ontplooiën zich door samen met anderen dingen op te pakken in de wijkvereniging, in de buurtbeheergroep, of bij activiteiten zoals *Eetse*. "Ik dacht vroeger dat vrijwilligerswerk niet hoorde bij vooruitkomen. Nu zie ik dat anders, en ik vind het leuk."

'Vooruit komen' staat centraal in de toekomstbelofte. Het betekent dat de wijk West in Leerdam de wijk is waar je naar toe gaat als je vooruit wil komen met opleiding, contact met werkgevers, werk, vrijwilligerswerk. De aanwezige instanties zijn er op ingericht bewoners en hun initiatieven te ondersteunen. De toekomstbelofte kan als hefboom dienen voor verdere modernisering van de wijk.

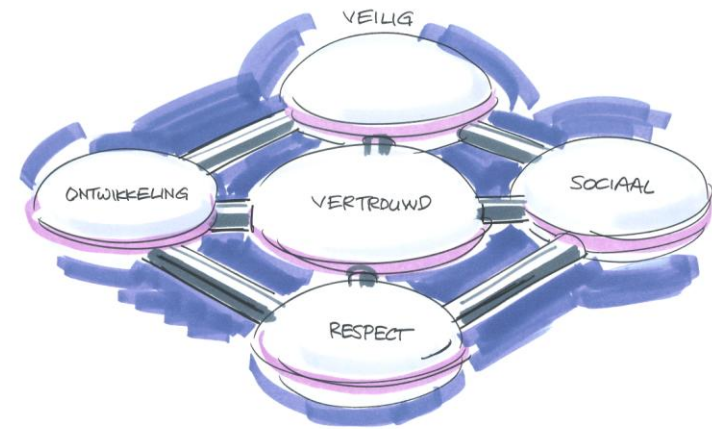
Leerdam-West als 'sterk merk'

01.3 p. 5.

"Niet Center Parcs, maar Crystal Parcs."

Leerdam-West als 'sterk merk'

GROEP 2 VRAAG 3

"Het is als tupperware. Praktisch, sociaal, in ontwikkeling en vernieuwend. Maar niet alles moet vernieuwd worden; herkenbare elementen moeten blijven. Dan blijft de wijk vertrouwd."

Leerdam-West als 'sterk merk'

GR1, VR3

"Het is levendig, gezellig, en mensen kunnen goed opkomen voor hun belangen. Maar de wijk is ook overbepraat."

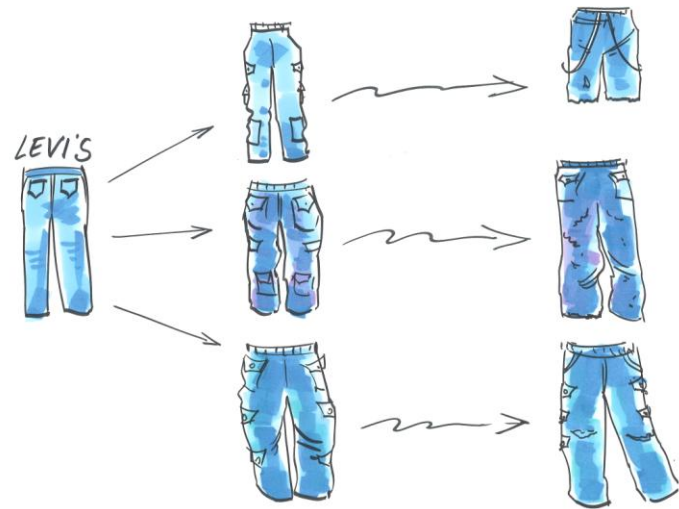
Leerdam-West als 'sterk merk'

GR1, VR3

"Modern, multicultureel, geen poespas."

Leerdam-West als 'sterk merk'

Breda 04.3.

"Leerdam-West is als een Levis-spijkerbroek. Iedereen heeft hem. Tijdloos, sterk, past iedereen, stoer, praktisch, gewoon. Voor de toekomst is er wel de wens naar wat andere modellen, met meer zakken, andere kleuren, etc."

6. Strategie en besturing

6.1. Modernisering van de wijk

Vanuit een merkbare traditionele en volkse sfeer, is de wijk West op zoek naar modernisering. De modernisering in fysieke zin loopt voorop de modernisering in sociale zin. Zo uiten bewoners hun trots over de al gerealiseerde sloop/nieuwbouw-projecten van de afgelopen jaren.

Modernisering in sociale zin vindt zijn uitdrukking in nieuwe initiatieven in de wijk. Initiatieven die bijvoorbeeld zijn gestart in het kader van *Mensen maken de Wijk*, maar ook initiatieven van jongeren die zich inzetten voor ontplooiing en vooruit komen. Deze initiatieven bestaan naast de traditionele activiteiten van wijkvereniging en buurtbeheergroepen en vormen hierop een moderne aanvulling.

Zo wil Stichting *Masa Depan* ook na organisatie van het feest voor het vijftigjarig bestaan van de Molukse wijk naar buiten blijven treden om de Molukse stem te laten horen. Stichting *Ledusa* organiseert taalcursussen en brengt jongeren in contact met potentiële werkgevers. Dit gebeurt op

een ondernemende manier, gefinancierd via ouderbijdragen en sponsoring.

Dergelijke moderne initiatieven verdienen steun, ook in de vorm van soepel contact met bestuurders en ambtenaren, en door het kunnen inzetten van netwerken en contacten van bestuurders en ambtenaren.

6.2. Besturing van de wijk

Wat betreft de instellingen in de wijk is het opvallend dat de onderlinge contacten niet altijd even intensief zijn. Tegelijk lijkt er de laatste jaren zo veel in de wijk te gebeuren, dat bewoners zich afvragen of er geen overkill is, en of de activiteiten wel genoeg verband met elkaar houden. "Projecten schieten uit de grond, maar gaat het wel één kant op?" Een prachtige voorziening als jongerencentrum M3 komt met name bij Turkse en Marokkaanse ouders moeilijk van zijn slechte naam af.

Het gezamenlijk richten van de schaarse middelen op enkele speerpunten is voor de nabije toekomst belangrijk. De geformuleerde identiteit levert voor een dergelijk programma de (positieve) basis en inspiratiebron.

De vertaling naar een programma moet samen met bewoners en ondernemers in de wijk worden opgepakt. In de stijl van de aanpak moet volop aanspraak gedaan worden op het organisatievermogen en de eigen kracht van de bewoners in West. Dit is in ruime mate aanwezig.

Een belangrijk speerpunt is op voorhand: de transitie van de wijk helpen, met name in sociaal opzicht. Het aansluiten bij initiatieven van met name (hoogopgeleide) jongeren kan deze transitie effectief verder helpen.

7. Bijdrage West aan Leerdam

In de huidige situatie levert West de stad Leerdam verschillende bijdragen.

Allereerst een flinke voorraad relatief goedkope huur- en koopwoningen, belangrijk voor mensen met een beneden-modaal inkomen.

Ten tweede telt West belangrijke voorzieningen zoals jongerencentrum M3, een zwembad, winkelcentrum Europaplein en Turkse winkels aan de Tiendweg, waar ook mensen van buiten de wijk op af komen.

Ten derde kent West een levendige, wat volkse sfeer, die je in Noord, Oost of het centrum van Leerdam niet terugvindt. Wie hiervan houdt kan in West prima wonen.

Dat deze sfeer aantrekkelijk is, blijkt uit het feit dat bewoners die in Noord, centrum of Oost wonen, graag actief zijn in West, omdat zij daar die levendige, gemoedelijke, volkse sfeer vinden die zij zoeken. "West geeft een grote stad-gevoel."

Als laatste biedt de geformuleerde identiteit – met name de toekomstbelofte – de inspiratiebron en

de richting voor de toekomstige bijdrage van West aan Leerdam. Leerdam-West is de wijk waar je moet zijn om vooruit te komen.

Vooruitkomen met scholing, werk, ontplooiing, vrijwilligerswerk. In West is dit een gezamenlijke inspanning van gemeente en andere instellingen, scholen en actieve bewoners.

Bijlage 1. Geïnterviewden en deelnemers bijeenkomst

Individuele interviews, oktober-december 2012

Albert Santing
Annelies Groenenberg
BahtyarMemik
Hellen Terlien
Jan Verhoeven
Lenie de Pender
Martin van Gent
Nico Kersten
Paul Raaijmakers
TülinYagmur
Wim van der Leij

Deelnemers Focusgroep Leerdam-West, 30 oktober 2012

Aad van Rossem
DaveManuputty
HilmiOnurlubaskin
Lenie de Pender
Mimi van Rossem
Mohamed
Mustafa Er
Sandra van Krieken

Steven van Krieken
SukruGokdemir
Tjeerd Visser
TülinYagmur

Deelnemers bijeenkomst Leerdam-West, 26 november 2012

Alette van der Wouden
Aad van Rossem
Annelies Groenenberg
BerthildGraauwmans, gespreksleiding
D. Schaay
Dagmar van Varik
Danielle Rousselet, organisatie en verslag
Dave Manuputty
Ed van Brummen, tekeningen
Esther Leenhouts
FerhatOdabas
G. Stijsiger
H. Helmerhorst
J. van Ravesteyn
JairMeijdam
Jan Verhoeven
Jasmijn van Wijk
KlemalBalaban
Lenie de Pender
Luk Janssen, gespreksleiding
Luuk Poorthuis, tekeningen

Margot Verkerk
Marieke Kuysters, gespreksleiding
Marjolein Kros, organisatie en verslag
Martha Middelkoop
Mevr. Middenkamp
Mimi van Rossem
Mohammed Azaai
Nadine Vossebeld, gespreksleiding
Nel van Ziel
Nevil Albayrak
Nico Kersten
Pierre Saraber
Sandra van Krieken
Simone van Heeren
Soeraya van der Linden
Steven van Krieken
SukruGokdemir
SurahUslu
Tjeerd Visser
TülinYagmur
Wim van der Leij

**Groepsinterview Stichting *MasaDepan*, 28
december 2012**

David Golverdingen
Jason Lesiputty
May-GiLeihitu
RainaldoSihasale

Bijlage 2. Gebruikte literatuur

Blom, Teunis, *Bewaarde schoonheid. Het cultureel erfgoed in de gemeente Leerdam (Leerdam, Schoonrewoerd, Oosterwijk, Kedichem)* (Historische Vereniging Leerdam 2011)

Blom, Teunis, *Van Pilgram tot Jeekel. De Leerdamse glasindustrie in de 18^e en 19^e eeuw* (Leerdam 2009)

Leefbaarheid in Leerdam. Vervolgmeting 2009. Eindrapportage (RIGO Amsterdam 2009)

Leerdam West. Wijkontwikkelingsplan (Leerdam/Rotterdam 2002)

Leerdam, kwaliteit aan de Linge. Structuurvisie plus (Leerdam 2001)

Leihitu, Juarth en Julia Leihitu-Werinussa, *50 jaar Molukkers in Leerdam. Geloof, hoop en liefde. Fotografische herinneringen van de Molukse gemeenschap in Leerdam* (Leerdam 2012)

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Leerdam;
Productie en tekst: Kars Advies: Martin Jansen, Hans Kars;
Tekeningen: Ed van Brummen, Schiedam, en Luuk Poorthuis, Diemen;
Foto pag. 9: Teunis Blom, *Van Pilgram tot Jeekel*, pag. 91;
Kaartje pag. 15: Studio Geert Gratama, Naarden.
Bijzondere dank aan: Albert Santing, Berthild Graauwmans, David Golverdingen, Lenie de Pender, Marjolein Kros, Nadine Vosseveld, Nico Kersten, Tülin Yagmur.

Kars Advies
De Holle Bilt 6B
3732 HM De Bilt
hanskars@karsadvies.nl
martinjansen@karsadvies.nl
www.karsadvies.nl
06- 532 11 238 (Hans Kars)
06- 420 13 620 (Martin Jansen)